

Imago Dei -- De Spirit. Creaturis.

a
qC5a

a. 9, c. Nec potest dici quod intelligere meum sit aliud ab intelligere tuo propter diversitatem phantasmatum (arguit contra Averroistas); quia phantasma non est intelligibile in actu, sed id quod est ab eo abstractum, quod ponitur esse verbum. Unde diversitas phantasmatum est extrinseca ab intellectuali operatione; et sic non potest diversificare ipsam.

b

a. 9, ad 6m.

Obiectio: Praeterea, si intellectus possibilis in me est alius et in te, oporteret quod res intellecta esset alia in me et alia in te; cum res intellecta sit in intellectu; et sic res intellecta numeraretur per numerationem individuum-hominum individuum hominum. Sed omnia quae numerantur per numerationem individuum habent rem intellectam communem; et sic rei intellectae erit alia res intellecta in infinitum; quod est impossibile. Ergo non est alius intellectus possibilis in me et in te.

c

Ad sextum dicendum quod in hac ratione praecipuam vim videtur Averroes constituere; quia videlicet sequeretur (ut ipse dicit) si intellectus possibilis non esset unus in omnibus hominibus quod res intellecta individuaretur et numeraretur per individuationem et numerationem singularium hominum; et sic esset intellecta in potentia et non in actu.... Et ideo ad huius solutionem considerandum est quod, si de intellectu loqui oporteat secundum similitudinem sensus, ut patet ex processu Aristotelis in 3 de Anima, oportet dicere quod res intellecta non se habet ad intellectum possibilem ut species intelligibilis, quae intellectus possibilis sit actu; sed illa species se habet ut principium formale quo intellectus intelligit. Intellectum autem ~~xxx~~ sive res intellecta se habet ut constitutum vel formarum (scilicet formatum) per operationem intellectus: sive hoc sit quidditas simplex, sive sit compositio et divisio propositionis; has enim duas operationes intellectus Aristoteles assignat in 3 de Anima. Unam scilicet quam vocat intelligentiam indivisibilem, qua videlicet intellectus apprehendit quod quid est alicuius rei; et hanc Arabes vocant formationem vel imaginationem per intellectum. Aliam vero ponit, scilicet compositionem et divisionem intellectuum, quam Arabes vocant credulitatem vel fidem. Utrique autem harum operationum praecognoscitur species intelligibilis, qua fit intellectus possibilis in actu; quia intellectus possibilis non operatur nisi secundum quod est in actu, sicut nec visus videt nisi per hoc quod est factus in actu per speciem visibilem. Unde species visibilis non se habet ut quod videtur, sed ut quo videtur. Et simile est de intellectu possibili; nisi quod intellectus possibilis reflectitur supra seipsum et supra speciem suam, non autem visus. Res igitur intellecta a duobus intellectibus est quodammodo una et eadem, et quodammodo multae; quia ex parte rei quae cognoscitur, est una et eadem; ex parte vero iusius cognitionis est alia et alia; sicut si duo videant unum parietem, est eadem res visa ex parte rei quae videtur, alia tamen et alia secundum diversas visiones; et omnino simile esset ex parte intellectus, si res quae intelligitur subsisteret extra animam sicut res quae videtur, ut Platonici posuerunt. Sed secundum opinionem Aristotelis videtur habere maiorem difficultatem, licet sit eadem ratio, si quis recte inspiciat. Non enim est differentia inter Aristotelem et Platonem, nisi in hoc quod Plato posuit quod res quae intelligitur, eodem modo esse habet extra animam quo modo eam intellectus intelligit, id est ut abstracta et communis; Aristoteles vero posuit rem quae intelligitur esse extra animam sed alio modo; quia intelligitur abstracte, et habet esse concrete... ratio universalitatis quae consistit in communitate et abstractione sequitur solum modum intelligendi....

Q D de Spir Creat, a 10 c

a Oportet enim quod supra animam humanam sit aliquis intellectus a quo dependeat suum intelligere; quod quidem ex tribus potest esse manifestum. Primo quidem, quia omne quod convenit alicui per participationem, prius est in aliquo substantialiter... Anima autem humana est intellectiva per participationem... Oportet igitur esse aliquid superius anima quod sit intellectus secundum totam suam naturam, a quo intellectualitas animae derivetur, et a quo eius intelligere dependeat. Secundo, quia necesse est quod ante omne mobile inveniatur aliquid immobile secundum motum illum... omnis enim motus causatur ab aliquo immobili. Upsum autem intelligere animae humanae est per modum motus; intelligit enim anima discurrendo de effectibus in causas, et de causis in effectus, et de similibus in similia, et de oppositis in opposita. Oportet ergo esse supra animam aliquem intellectum cuius intelligere sit fixum et quietum absque huiusmodi discursu. Tertio, quia necesse est quod licet in uno et eodem potentia sit prior quam actus, tamen simpliciter actus praecedat potentiam in altero; et similiter ante omne imperfectum necesse est esse aliud perfectum. Anima autem humana invenitur in principio in potentia ad intelligibilia, et invenitur imperfecta in intelligendo; quia nunquam consequetur in hac vita omnem intelligibilium veritatem. Oportet ergo supra animam esse aliquem intellectum semper in actu existentem, et totaliter perfectum intelligentia veritatis.

b Non autem potest dici quod iste intellectus superior faciat intelligibilia actu in nobis immediate, absque aliqua virtute quam ab eo anima nostra participet: hoc enim communiter invenitur etiam in rebus corporalibus, quod in rebus inferioribus inveniuntur virtutes particulares activae ad determinatos effectus, praeter virtutes universales agentes.... Anima autem humana est perfectissimum eorum quae sunt in rebus inferioribus. Unde oportet quod praeter virtutem universalem intellectus superioris participetur in ipsa aliqua virtus quasi particularis ad hunc effectum determinatum, ut scilicet fiant intelligibilia actu. Et quod hoc verum sit, experimento apparet. Unus enim homo particularis, ut Socrates vel Plato, facit cum vult intelligibilia in actu, abstrahendo scilicet universale a particularibus, dum secernit id quod est commune omnibus individuis hominum ab his quae sunt propria singulis. Sic ergo actio intellectus agentis, quae est abstrahere universale est actio huius hominis sicut et considerare vel iudicare de natura communi, quod est actio intellectus possibilis. Omne autem agens quaecumque actionem, habet formaliter in seipso virtutem quae est talis actionis principium....

c Unde dicimus quod lumen intellectus agentis, de quo Aristoteles loquitur, est nobis immediate impressum a Deo, secundum quod discernimus verum a falso, et bonum a malo et de hoc dicitur in Psal. 4, 6: Multi dicunt: Quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine; per quod nobis bona ostendentur. Sic igitur id quod facit in nobis intelligibilia actu per modum luminis participati, est aliquid animae, et multiplicatur secundum multitudinem animarum et hominum. Illud vero quod facit intelligibilia per modum solis illuminantis, est unum separatum, quod est Deus. Unde Augustinus dicit in 1 Soliloquiorum (cap 3 in fin et 6 in princ) "Promittit ratio se demonstratura Deum meae menti, ut oculis sol demonstratur; nam mentis quasi oculi sunt sensus animae. Disciplinarum autem quaeque certissima talia sunt qualia illa quae sole illustrantur, ut videri possint. Deus autem est ipse qui illustrat."

406

a. 10 ad 4m Si ergo comparetur pars intellectiva ad phantasmata, quantum ad aliquid se habet in potentia, et quantum ad aliquid se habet in actu respectu ~~axo~~ eorum. Phantasma actu quidem est, quia habet similitudinem determinatae naturae; sed illa similitudo determinatae speciei est in phantasmate in potentia abstrahibilis a materialibus conditionibus. In parte vero intellectiva est e converso; nam non habet actu similitudines distinctarum rerum; sed tamen actu habet lumen immateriale habens virtutem abstrahendi quae sunt abstrahibilia in potentia. Et sic nihil prohibet in eadem essentia animae inveniri intellectum possibilem qui est in potentia respectu specierum quae abstrahuntur a phantasmatibus, et intellectum agentem qui abstrahit speciem a phantasmatibus; et esset simile si esset aliquid unum et idem corpus, quod esset diaphanum, existens in potentia ad omnes colores, et cum hoc haberet lucem, quae posset illuminare colores; sicut aliquo modo apparet in oculo cati.

b. 10 ad 8m ... Iudicare enim aliquo de veritate dicimur dupliciter. Uno modo sicut medio; sicut iudicamus de conclusionibus per principia, et de regulatis per regulam; et sic videntur rationes Augustini procedere. Non enim illud quod est mutabile, vel quod habet similitudinem illius, potest esse infallibilis regula veritatis. Alio modo dicimur aliquo iudicare de aliqua veritate, sicut virtute iudicativa; et hoc modo per intellectum agentem iudicamus de veritate. Sed tamen ut profundius intentionem Augustini scrutemur... (there follows a 37 line summary of the grounds of scepticism in ancient philosophy with the Socratic reaction of morals, the Platonic of the separate ideas, and finally the Augustinian) Sic enim Plato posuit scientias de speciebus separatis esse, non quod ipsae viderentur, sed secundum quod eas mens nostra participat, de rebus scientiam habet. Unde et in quadam Glossa (Augustini) super illud (Psal 11) "Diminutae sunt veritates a filiis hominum" dicitur quod sicut ab una facie resplendent multae similitudines in speculis, ita ex una prima veritate resultant multae veritates in mentibus nostris. Aristoteles autem (2 de Anim com 161) per aliam viam processit. Primo, enim, multipliciter ostendit, in sensibus esse aliquid stabile. Secundo quod iudicium sensus verum est de sensibilibus propriis, sed decipitur circa sensibilia communia, magis autem circa sensibilia per accidens. Tertio, quod supra sensum est virtus intellectiva, quae iudicat de veritate, non per aliqua intelligibilia extra existentia, sed per lumen intellectus agentis, quod facit intelligibilia. Non multum autem refert dicere, quod ipsa intelligibilia participentur a Deo, vel quod lumen faciens intelligibilia participetur.

This gives Thomas view of the difference between himself and Augustine. The objection was from Augustine, proving that God was the intellectus agens, as Avicenna held.

Ergo secundum nihil creatum (quia mutabile, quia habet simile falso) possumus iudicare de veritate. Sed secundum intellectum agentem iudicamus de veritate. Ergo intellectus agens non est aliquid creatum...

Q D de Spir Creat a 10

a a 10 ad 15m ... Impleri enim speciebus est intellectus possibilis; sed facere eas est intellectus agentis. Non est autem dicendum quod intellectus agens seorum intelligat ab intellectu possibili: sed homo intelligit per utrumque: qui quidem habet cognitionem in particulari, per sensitivas potentias, eorum quae per intellectum agentem abstrahuntur.

b a 11 ad 7m ... duplex est operatio intellectus.. Una qua intelligit quod quid est; et tali operatione intellectus potest intelligi essentia (intelligere essentiam) rei et sine proprio et sine accidente, cum neutrum eorum ingrediatur rei essentiam; et sic procedit ratio (probans non esse distinctionem essentiae et potentiae). Alia est operatio intellectus componentis et dividitantis; et sic potest substantia intelligi sine accidentali praedicato, etiam si secundum rem sit inseparabile: sicut potest intelligi corvus esse albus: non enim est ibi repugnantia intellectuum... Hac vero operatione intellectus non potest intelligi substantia sine proprio: non enim potest intelligi quod homo non sit risibilis, vel triangulus non habeat tres angulos duobus rectis aequales: hic enim est repugnantia intellectuum, quia oppositum praedicati dependet ex natura subiecti. Sic igitur potest intelligi prima operatione intellectus essentia animae, ut scilicet intelligatur quod quid est absque potentiis; non autem secunda operatione, ita scilicet quod intelligatur non habere potentiam.

^a art 3 ad 18m.

..phantasma movet intellectum prout est factum intelligibile actu virtute intellectus agentis...

^b art. 4 c.

.. cum intellectus possibilis sit in potentia ad intelligibilia, necesse est quod intelligibilia moveant intellectum possibilem. Quod autem non est, non potest aliquid movere. Intelligibile autem per intellectum possibilem non est aliquid in rerum natura existens, in quantum intelligibile est; intelligit enim intellectus possibilis noster aliquid quasi unum in multis et de multis. Tale autem non invenitur in rerum natura subsistens... oportet ponere praeter intellectum possibilem intellectum agentem, qui faciat intelligibilia in actu quae moveant intellectum possibilem. Facit autem ea per abstractionem a materia et a materialibus conditionibus, quae sunt principia individuationis.... Si autem universalis subsisterent in rerum natura, sicut Platonici posuerunt; necessitas nulla esset ponere intellectum agentem; quia ipsae res intelligibiles per se intellectum possibilem moverent...

^c art 4 ad 4m

.. cum intellectus agens ad hoc sit necessarius ut faciat intelligibilia in potentia esse intelligibilia in actu...

^d art 4 ad 6m

.. intellectus possibilis factus in actu non sufficit ad causandam scientiam in nobis nisi praesupposito intellectu agente. Si enim loquamur de intellectu in actu qui est in ipso addiscente, contingit quod intellectus possibilis alicuius sit in potentia quantum ad aliquid, et quantum ad aliquid in actu; et per hoc quod est in actu potest reduci, etiam quantum ad id quod est in potentia, in actum; sicut per id quod est in actu cognoscens principia, fit in actu cognoscens conclusiones, quas prius cognoscebat in potentia; sed tamen actualem cognitionem principiorum habere non potest intellectus possibilis nisi per intellectum agentem. Cognitionis enim principiorum a sensibilibus accipitur, ut dicitur in fine libri Posteriorum (lib. 2, comm. ult.). A sensibilibus autem non possunt intelligibilia accipi nisi per abstractionem intellectus agentis. Et ita patet quod intellectus in actu principiorum non sufficit ad reducendum intellectum possibilem de potentia in actum sine intellectu agente; sed in hac reductione intellectus agens se habet sicut artifex....

art. 4, ad 1m.

.. formae imaginationis et sensus sunt eiusdem generis; utraeque enim sunt individuales. Et ideo formae quae sunt in sensu, possunt imprimere formas quae sunt in imaginatione movendo imaginationem quasi sibi similes. Formae autem imaginationis, in quantum sunt individuales, non possunt causare formas intelligibiles cum sint in universales.

a. 5, c.

Argument for intellectus agens in nobis from experience.

9C2b
Uterius autem si diligenter consideremus, inveniemus eadem ratione impossibile esse, intellectum agentem substantiam separatam esse, qua ratione et de intellectu possibili hoc supra ostensum est (art. 1, 2 et 3). Sicut enim operatio intellectus possibilis est recipere intelligibilia, ita propria operatio intellectus agentis est abstrahere ea; sic enim fa ea facit intelligibilia actu.

Utramque autem harum operationum experimur in nobis ipsis. Nam et nos intelligibilia recipimus, et abstrahimus ea. Oportet autem in unoquoque operante esse aliquod formale principium, quo formaliter operetur: non enim potest aliquid formaliter operari per id quod est secundum esse separatum ab ipso; sed etiam id quod est separatum, est principium motivum ad operandum, nihilominus oportet esse aliquid intrinsecum quo formaliter operetur, sive illud sit forma, sive qualiscumque impressio. Oportet igitur esse in nobis aliquod principium formale quo recipiamus intelligibilia, et aliud quo abstrahamus ea. Et huiusmodi principia nominantur intellectus possibilis et agens. Uterque igitur eorum est aliquid in nobis.

Non autem sufficit ad hoc quod actio intellectus agentis, quae est abstrahere intelligibilia, conveniat nobis per ipsa phantasmata, quae sunt in nobis illustrata ab ipso intellectu agente: unumquodque enim artificiatum consequitur actionem artificis; cum tamen intellectus agens comparetur ad phantasmata illustrata sicut ad artificiatum.

Non est autem difficile considerare, qualiter in eadem substantia animae utrumque possit inveniri; scilicet intellectus possibilis, qui est in potentia ad omnia intelligibilia, et intellectus agens, qui facit ea intelligibilia in actu: non enim est impossibile aliquid esse in potentia respectu alicuius, et in actu respectu eiusdem, secundum diversa. Si ergo consideremus ipsa phantasmata per respectum ad animam humanam, inveniuntur quantum ad aliquid esse in potentia; scilicet in quantum non sunt ab individuantibus conditionibus abstracta, abstrahibilia tamen; quantum vero ad aliquid inveniuntur esse in actu respectu animae; in quantum scilicet sunt similitudines determinatarum rerum. Est ergo in anima nostra invenire potentialitatem respectu phantasmatum, secundum quod sunt representativa determinatarum rerum; et hoc pertinet ad intellectum possibilem, qui, quantum est de se, est in potentia ad omnia intelligibilia; sed determinatur ad hoc vel aliud per species a phantasmatis abstractas. Est etiam in anima invenire quandam virtutem activam immaterialem, quae ipsa phantasmata a materialibus conditionibus abstrahit; et hoc pertinet ad intellectum agentem, ut intellectus agens sit quasi quaedam virtus participata ex aliqua substantia separata superiori, scilicet Deo. Unde Philosophus dicit (3 de Anima, com. 118), quod intellectus agens est ut habitus quidam et lumen; et in Psal. 4, 7, dicitur: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Et huiusmodi simile quodammodo apparet in animalibus videntibus de nocte, quorum pupillae sunt in potentia ad omnes colores; in quantum nullum colorem habent determinatum in actu, sed per quandam lucem insitam faciunt quodammodo colores visibiles actu.

Quidam vero crediderunt, intellectum agentem non esse aliud quam habitum principiorum indemonstrabilium in nobis. Sed hoc esse non potest, quia etiam ipsa principia indemonstrabilia cognoscimus abstrahendo a singularibus, ut docet Philosophus in 1 Poster. Unde oportet praexistere intellectum agentem habitui principiorum sicut causam ipsius; ipsa vero principia comparantur ad intellectum agentem ut instrumenta quaedam eius, quia per ea facit intelligibilia actu.

a. 6, ad 5m

... actio intellectus agentis non est eiusdem modi cum actione formarum naturalium; nam actio intellectus agentis consistit in abstrahendo a materia; actio vero agentium naturalium in imprimendo formas in materia.

a. 15, c.

... Posuerunt enim quidam, scilicet Platonici, quod sensus sunt animae necessarii ad intelligendum, non per se, quasi ex sensibus in nobis causetur scientia; sed per accidens, in quantum scilicet per sensus quodammodo excitatur anima nostra ad rememorandum quae prius novit, et quorum scientiam naturaliter inditam habet... Haec autem eius positio de scientia et sensibilibus conformis est positioni eius circa generationem rerum naturalium. Nam formas rerum naturalium... ponebat provenire ex participatione idearum praedictarum; ita quod agentia inferiora non sunt nisi disponentia materiam ad participationem specierum separatarum... Sed secundum hanc ~~opinionem~~ opinionem non videtur quod possit assignari rationabilis causa propter quam anima corpori uniatur....

Alia autem positio est, quod sensus prosunt animae humanae ad intelligendum, non per accidens, sicut praedicta opinio ponit, sed per se: non quidem ut a sensibilibus accipiamus scientiam, sed via sensus disponit animam ad acquiendum scientiam aliunde. Et haec est opinio Avicennae (Metaphys. lib 8 cap 7; lib. 9 cap 4). Ponit enim quod est quaedam substantia separata, quam vocat intellectum vel intelligentiam agentem, et quod ab ea effluunt species intelligibiles in intellectu nostro, per quas intelligimus; et quod per operationem sensitivae partis, scilicet imaginationem, et alia huiusmodi, praeparatur intellectus noster ut convertat se ad intelligentiam agentem, et recipiat influentiam specierum intelligibilium ab ipsa: et hoc etiam consonat ei quod ~~ponit~~ ipse opinatur circa generationes rerum naturalium: ponit enim quod omnes formae substantiales effluunt ab intelligentia agente, et quod agentia naturalia disponunt solum materiam ad recipiendum formas ab intelligentia agente.... Nec sensus ei (animae separatae) erunt necessaria ad intelligendum; sicut navis, quae est necessaria ad transfretandum, cum aliquis iam transfretaverit, ei necessaria non est....

Manifestum est etiam quod potentiae sensitivae sunt nobis necessariae ad intelligendum non solum in acquisitione scientiae, sed etiam in utendo scientia iam acquisita. Non enim possumus ~~non~~ considerare etiam ea quorum scientiam habemus, nisi convertendo nos ad phantasmata; licet ipse (Avicenna) contrarium dicat. Inde enim est quod laesis organis potentiarum sensitivarum, per quas conservantur et apprehenduntur phantasmata, impeditur usus animae in considerando etiam ea quorum scientiam habet. Manifestum est etiam quod in revelationibus quae nobis divinitus fiunt per influxum substantiarum superiorum, indigemus aliquibus phantasmatibus; unde dicit Dionysius 1 cap. cael. Hier. quod impossibile est nobis aliter lucere divinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum velatum. Quod quidem non esset si phantasmata non essent nobis necessaria nisi ad convertendum nos ad substantias superiores.

Et ideo aliter dicendum est, quod potentiae sensitivae sunt necessariae animae ad intelligendum, non per accidens tamquam excitantes, ut Plato posuit; neque disponentes tantum, sicut posuit Avicenna; sed ut repraesentantes animae intellectivae proprium obiectum, ut dicit Philosophus in 3 de Anima (comm 39):

Imago Dei -- QD de Anima

a. 15, corp., con'd

a

Intellectivae animae phantasmata sunt sicut sensibilia sensui. Sed sicut colores non sunt visibiles actu nisi per lumen, ita phantasmata non sunt intelligibilia actu nisi per intellectum agentem; et hoc consonat ei quod ponimus circa generationem rerum naturalium. Sicut enim ponimus quod agentia superiora mediantibus agentibus naturalibus causant formas naturales; ita ponimus quod intellectus agens per phantasmata ab eo facta intelligibilia actu, causat scientiam in intellectu possibili nostro....

q 18 con'

... Si autem substantia intellectualis inferior haberet formas ita universales sicut superior; cum non adsit ei tanta virtus in intelligendo, remaneret eius scientia incompleta; quia tantum in universale res cognosceret, et non posset deducere cognitionem suam ex illis paucis (speciebus maxime universalibus) ad singula. Anima ergo humana, quae est infima, si acciperet formas in abstractione et universalitate conformes substantiis separatis; cum habeat minimam virtutem in intelligendo, imperfectissimam cognitionem haberet, utpote cognoscens res in quadam universalitate et confusione. Et ideo ad hoc quod eius cognitio perficiatur et distinguatur per singula; oportet quod a singulis rebus scientiam colligat veritatis; lumine tamen intellectus agentis ad hoc necessario existente, ut altiori modo recipiantur in anima quam sint in materia. Ad perfectionem igitur intellectualis operationis necessarium fuit animam corpori uniri....

a. 15, ad 3m.

e

.. secundum statum praesentem quo anima corpori unitur, non participat a substantiis superioribus species intelligibiles, sed solum lumen intellectuale; et ideo indiget phantasmatis ut obiectis a quibus species intelligibiles accipiat...

8. Praeterea, potentiae diversificantur penes obiecta. Sed animae intellectivae obiecta sunt phantasmata, ut dicitur in 3 de Anima. Si igitur sine phantasmatis intelligit separata a corpore, oportet quod habeat alias potentias; quod est impossibile...

d

q 18 a 7e

Ad octavum dicendum, quod phantasmata non sunt obiecta intellectus nisi secundum quod fiunt intelligibilia actu per lumen intellectus agentis; unde quaedumque species intelligibiles actu recipiantur in intellectu, et undecumque, non habebunt aliam rationem obiecti formalem, penes quam obiecta potentias diversificant.

Note: This proves a that the phantasm has to be made intelligibile actu prior to the impression on the intellectus possibilis; b that in any state, present or future, of the soul, the formal ratio of the object of intellect is the intelligibile actu; and that non convertitur cum ente (vel vero) because matter is ens but not actu intelligibile.

Imago Dei -- QD de Anima

a. 15, ad 9m.

a .. operatio intellectus agentis et possibilis respicit phantasmata secundum quod est esse anima corpori unita; sed cum erit anima a corpore separata, per intellectum possibilem recipiet species effluentes a substantiis superioribus, et per intellectum agentem habebit virtutem intelligendi. *q. 18 corp.*

a. 15, ad 10m (cf sup ad 8m)

b operatio propria animae est intelligere intelligibilia actu. Nec per hoc diversificatur species intellectualis operationis, quod intelligibilia actu sunt accepta a phantasmatibus vel aliunde.

a. 15, ad 17m

e ... species intelligibiles quandoque sunt in intellectu possibili in potentia tantum; et tunc homo est intelligens in potentia, et indiget aliquo reducete in actum vel per doctrinam vel per inventionem. Quandoque autem sunt in eo in actu perfecto, et tunc intelligat actu. Quandoque autem sunt in eo medio modo inter potentiam et actum, scilicet in habitu; et tunc potest intelligere actu quando voluerit. Et per hunc modum species intelligibiles acquisitae sunt in intellectu possibili quando actu non intelligit. *q. 18 cor 5m "quandoque autem modis inter potentiam et actum: sicut cum est scientia in habitu et non in actu."*

a. 15, ad 18m (cf sup ad 8m)

d .. intellectualis operatio non differt specie, sive intelligibile actu, quod est obiectum intellectus, accipiatur a phantasmatibus sive undecumque. Operatio enim potentiae respicit recipit distinctionem et speciem secundum obiectum quantum ad formalem rationem ipsius, non secundum id quod est materialé in ipso; et ideo si per species intelligibiles conservatas in intellectu, prius autem acceptas a phantasmatibus, anima separata intelligat non convertendo se ad phantasmata, non erunt dissimiles specie quae ex speciebus acquisitis causatur, et per eam species acquiruntur.

a. 15, ad 20m

e .. scientia in anima nata est causari a phantasmatibus secundum statum quo est corpori unita...

a. 16, corp.

x Secundo quia dato quod per hoc quod recipit intelligibilia speculata, coniungatur intellectus possibilis (noster) ipsi substantiae (separatae) intellectus agentis aliquo modo; non tamen sequitur quod recipiendo omnia intelligibilia speculata, quae abstrahuntur a phantasmatibus et acquiruntur per principia demonstrationis, perfecte coniungantur substantiae intellectus agentis; nisi hoc esset probatum, quod omnia huiusmodi intelligibilia speculata adaequarent virtutem et substantiam intellectus agentis...

Note: it can be said that DT is speaking ad mentem obicientis cf earlier and later in eodem corpore.

Imago Dei -- QD de Anima

a. 16 ad 4m

a Praeterea, difficilius videtur facere separata ea quae non sunt separata et intelligere ea, quam intelligere ea quae secundum se sunt separata. Sed intellectus noster etiam corpori unitas facit separata ea quae non sunt secundum se separata, dum abstrahit species intelligibiles a rebus materialibus, per quas res materiales intelligit. Ergo multo fortius potest intelligere substantias separatas.

b Ad quartum dicendum quod difficilius est facere separata et intelligere, quam intelligere quae separata sunt, si de eisdem agatur...

a. 16 ad 8m

e ... intellectus possibilis noster intelligit seipsum non directe apprehendendo essentiam suam, sed per speciem a phantasmatis acceptam... Et hoc ideo est quia nihil est intelligibile secundum quod est in potentia, sed secundum quod est actu, ut dicitur in 9 Metaphys (comm 20). Unde cum intellectus possibilis sit in potentia tantum in esse intelligibili, non potest intelligi nisi per formam suam per quam fit actu, quae est species a phantasmatis abstracta; sicut et quaelibet alia res intelligitur per formam suam; et hoc est commune in omnibus potentiis animae, quod actus cognoscuntur per objecta, et potentiae per actus, et anima per suas potentias.

a. 18. corp.

d ... cum fuerit (anima) a corpore separata, habet aspectum ad superiora tantum, a quibus recipit influentiam specierum intelligibilium universalium; et licet minus universaliter recipiantur in ipsa (anima) quam sint in substantiis superioribus; tamen non est sibi tanta efficacia virtutis intellectivae (cf sup a 15 ad 9m), ut per huiusmodi genus specierum intelligibilium possit perfectam cognitionem consequi, intelligendo specialiter et determinate unumquodque; sed in quadam universalitate et confusione, sicut cognoscuntur res in principiis universalibus.

a. 18, ad 5m.

e ... materia prima non se habet ad formas nisi dupliciter; vel in potentia pura, vel in actu puro; eo quod formae naturales statim ut sunt in materia habent operationes suas, nisi sit aliquod impedimentum... Sed intellectus possibilis se habet ad species intelligibiles tripliciter: quandoque enim se habet in potentia pura, sicut ante addiscere; quandoque autem in actu puro, sicut cum actu considerat; quandoque autem medio modo inter potentiam et actum; sicut cum est scientia in habitu et non in actu. Comparatur igitur forma intellecta ad intellectum possibilem sicut forma naturalis ad materiam primam, prout est intellecta in actu, non prout est habitualiter. Et inde est quod sicut materia prima simul et semel non informatur nisi una forma, ita intellectus possibilis non intelligit nisi unum intelligibile; potest tamen scire multa habitualiter.

CII

Imago Dei -- QD de Anima.

a. 18, ad 11m.

... Et si quis recte considerat, intellectus agens, secundum ea quae Philosophus de ipso tradit, non est activum respectu intellectus possibilis directe; sed magis respectu phantasmatum, quae facit intelligibilia actu, per quae intellectus possibilis reducitur in actum quando aspectus eius inclatur ad inferiora ex unione corporis.... /inclinatur/

a. 20, copp. Utrum anima separata singularia cognoscat l 89 4

Et ideo alii dixerunt, Deum quidem et Angelos, necnon et animas separatas singularia cognoscere per cognitionem universalium causarum totius ordinis universi. Nihil enim est in rebus singularibus quod ex illis universalibus causis non derivetur. Et ponunt exemplum, sicut si aliquis cognosceret totum ordinem caeli et stellarum, et mensuram et motus eorum, sciret per intellectum omnes futuras eclipses, et quantae, et quibus in locis, et quibus temporibus futurae essent. Sed hoc non sufficit ad veram singularium cognitionem. Manifestum est enim quod quantumcumque adunentur aliqua universalia, numquam ex eis perficitur singulare; sicut si dicam hominem, album, musicum, et quaecumque huiusmodi addidero, numquam erit singulare; possibile enim est omnia haec adunata pluribus convenire. Unde qui cognoscit omnes causas in universali, nunquam propter hoc proprie cognoscit aliquem singularem effectum; nec ille qui cognoscit totum ordinem caeli, cognoscit hanc eclipsim ut est hic; etsi enim cognoscat eclipsim futuram esse in tali situ solis et lunae et in tali hora et quaecumque huiusmodi in eclipsibus observantur; tamen talem eclipsim possibile est pluries evenire.

Note: umgekehrt, from this we can gather what is a phantasm abstracted from matter.

Thomas rejects the foregoing explanation and suggests the idea factiva: ours is only of form, because we do not make matter but God's is of matter as well, for he makes matter.

Formae autem intelligibiles a rebus acceptae per quamdam abstractionem a rebus accipiuntur; unde non ducunt in cognitionem rei quantum ad id a quo fit abstractio, sed quantum ad id quod abstrahitur tantum. Et sic cum formae receptae in intellectu nostro a rebus sint abstractae a materia et ab omnibus conditionibus materiae, non ducunt in cognitionem singularium, sed universalium tantum.

a. 20, 2a ser. ad 1m.

.. anima coniuncta corpori per intellectum cognoscit singulare, non quidem directe, sed per quamdam reflectionem; in quantum scilicet ex hoc quod apprehendit suum intelligibile, revertitur ad considerandum suum actum, et speciem intelligibilem quae est principium suae operationis; et eius speciei originem; et sic venit in considerationem phantasmatum, et singularium quodum sunt phantasmata. Sed haec reflexio compleri non potest nisi per adjunctionem virtutis cogitativae et imaginativae, quae non sunt in anima separata; unde per modum istum anima separata singularia non cognoscit

a 20 ser 1 ad 16m

singulare secundum quod est sensibile, scilicet secundum corporalem immutationem, nunquam fit intelligibile; sed secundum /-est.. quod forma immaterialis intelligibilis (factiva) ipsum repraesentare pot

De Malo q 16 a 5 c: Hoc autem ad naturam angelicam pertinet, ut actu habeant notitiam omnium quae natu aliter scire possunt; sicut nos naturaliter actu habemus notitiam promorum principiorum, ex quibus prodedimus ratiocinando ad acquirendam cognitionem conclusionum; quod in ang lis non contingit, quia in ipsis principiis intuentur omnes conclusiones quae ad naturalem eorum cognitionem pertinent.

De Malo q 16 a 6 c: ... non enim discurret (angelus) a principiis ad conclusiones, sed statim in ipsis principiis notis conclusiones videt.

De Malo q 16 a 6 ad 4m: habere notitiam in actu dicitur dupliciter ~~aliter ante addiscere, aliter ante considerare: et hoc No Break~~
 Uno modo quantum ad actualem considerationem; et sic non intelligitur quod angelus habeat actualem notitiam: quia ut dicitur in 2 de Anima et in 8 Phys., aliter dicitur aliquis esse potentia sciens ante addiscere, quando scilicet nondum habet habitum scientiae; et aliter ante considerare: et hoc modo habet angelus actualem notitiam respectu omnium quae naturaliter cognoscere potest; et istud sufficit ad repellendam falsitatem contrariam. Non enim nos semper consideramus principia, sed ipse habitus principiorum sufficit ad repellendum omnem contrarium errorem cum ipsa.

De Malo q 16 a 6 ad 1m (2ae ser): ... Angelus habet simplicem intellectum quantum ad hoc quod sicut non intelligit veritatem discurrendo a principiis ad conclusiones, sed statim in principiis videt conclusionam veritatem; ita etiam non intelligit superaddendo praedicatum subiecto per modum compositionis et divisionis intellectus nostri; sed statim in simplici consideratione subiecti considerat ea quae subiecto conveniunt vel quae ab eo removentur; utriusque enim est eadem ratio; eo quod dispositio subiecti est principium cognoscendi inhaerentiam praedicati ad ipsum. Unde Angelus per simplicem apprehensionem subiecti cognoscit esse vel non esse, sicut et nos componendo et dividendo. nihil enim prohibet per simplex intelligere compositum, sicut per immateriale cognoscitur materiale. Ex hoc autem in intellectu nostro componente potest provenire falsitas, in quantum iudicat aliquid esse vel non esse. Unde in intellectu daemonis potest esse falsitas, praecipue quantum ad ea quae excedunt naturalem cognitionem.
 Difficulty was: devils cannot err, for no error in simplex intelligentia.

De Malo q 16 a 8: Utrum daemones cognoscant cogitationes cordium.
 ... in cogitatione duo sunt attendenda: ipsa scilicet species et usus speciei qui est intelligere et cogitare. Nam sicut in solo Deo non differt forma et ipsum esse, ita in solo Deo non differt species intellecta et ipsum intelligere quod est esse intelligentem. ... possunt angeli boni vel mali species in anima nostra existentes cognoscere. Sed quantum ad usum considerandum est quod usus specierum intelligibilium, qui est actualis cogitatio, dependet ex voluntate; utimur enim speciebus habitualiter in nobis existentibus cum volumus; unde in 3 de Anima (comm 18) Commentator dicit quod habitus est quo quis utitur quando voluerit... (Only God knows will)

De Malo q 16 a 8 ad 3m: .. quod in usus cognoscendi quamdiu in hac vita sumus, semper est nobis phantasma necessarium, quantumcumque sit spiritualis cognitio; quia etiam Deus cognoscitur a nobis per phantasma sui effectus, in quantum cognoscimus Deum per negationem vel per causalitatem vel per excellentiam... Non tamen oportet quod omnis cognitio causatur ex phantasmatibus; quaedam enim cognitio in nobis causatur ex revelatione.

De Malo q 16 a 8 ad 7m: ... duplex est cognitio animae. Una quidem qua cognoscitur de anima quid est, discernendo ipsam ab omnibus aliis; et quantum ad hoc melius cognoscit animam daemon qui intuetur in ipsam eam in seipso, quam homo qui investigat naturam ipsius per actus ipsius. Alia autem cognitio animae/est qua cognoscitur de ea quod est; et hoc modo homo cognoscit animam per recipiendo ipsam esse ex actibus suis quos experitur; et ad hunc modum cognoscendi pertinet illa cognitio qua cognoscimus nos aliquid cogitare. Quae autem sit natura cogitationis humanae, melius cognoscit daemon quam homo.

De Malo q 16 a 11 ad 2m: .. operatio vitae secundum quod egreditur a potentia est semper a principio intinseco; sed secundum quod procedit ex obiecto, potest esse a principio extrinseco sicut visio causatur a visibili

ibid ad 4m: .. ad hoc quod homo actu considerat secundum species quae habitualiter in intellectu existunt, requiritur intentio voluntatis; nam habitus est quo quis agit cum voluerit... et similiter per intentionem appetitus sensitivi contingit quod actu animal imagnetur ea quae prius in memoria conservabantur. Potest autem et hoc in homine fieri per intentionem appetitus intellectivi secundum quod appetitus superior movet inferiorem.

De Malo q 16 a 12 c: .. intellectualis hominum operatio secundum duo perficitur: scilicet secundum lumen intelligibile et secundum species intelligibiles; ita tamen quod secundum species fit apprehensio rerum; secundum lumen intelligibile fit iudicium de a perficitur iudicium de apprehensis.

ibid ad 2m: ... Sensus autem fit in actu per actionem sensibilis in organum sensus; unde Augustinus dicit in 11 de Trinitate (cap 10) quod sensus accipit speciem ab eo corpore quod sentitur; et a sensu memoria, a memoria vero acies cogitantis. Quod vero dicitur in 12 super Genes ad litt (cap 16) quod "corporis imaginationem non corpus in spiritu sed ipse spiritus in seipso facit" intelligendum est quod virtus incorporea exterioris sensibilis non est sufficiens ad hoc quod faciat speciem sensibilem in quantum sentitur, vel speciem imaginariam in quantum est imaginata; sed hoc est ex virtute animae; habet tamen corpus exterius virtutem immutandi corporea organa quam immutationem sequitur perceptio sensus per virtutem animae... Et sic etiam intelligenda sunt omnia alia verba Augustini his similia. Quamvis etiam secundum quemdam alium modum possit intelligi; quod spiritus faciat formas imaginarias in seipso, in quantum scilicet diversimode componendo novas formas gignit, sicut phantasma montis aurei...